

Віола Демидова
(Україна)

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Модернізація освіти України в умовах її адаптації до вимог європейської освітньої системи потребує своєчасного реагування не тільки на рівень професіоналізму, але й на ступінь затребуваності особистісного ресурсу як вирішального чинника у досягненні професійних результатів. Виходячи з цього, логіка тенденцій поновлення процесу навчання повинна ґрунтуватися на реформації не зовнішнього характеру навчання, а на зміні і вдосконаленні підходів до системи професійної діяльності в контексті цілеспрямованого формування особистості.

Завданням системи вищої музичної освіти є не тільки підвищення рівня виконавської майстерності студентів, але й формування їх як особистості, що в свою чергу обумовлено педагогічною технологією навчання. Оновлення педагогічної технології музичної освіти студентів передбачає особистісно-ціннісну її спрямованість, основними орієнтирами якої є: ставлення до професії, особистісне переживання пізнавальних цінностей, розвиток самосвідомості, реалізація внутрішнього потенціалу, самореалізація в професійній діяльності.

Методика, що розкриває особливості особистісно-орієнтованого підходу, розроблена такими авторами як І. Якиманська, Л. Божович, А. Арсенєв, М. Бахтін та інші. Теоретичні розробки досліджуваної проблеми позначені у працях А. Алексєєва, В. Андрущенко, І. Беґа, Є. Бондарєвської, Н. Дівінської, Б. Корольової, В. Серікової, Ю. Турчанінової та ін.

Особистісно-орієнтований підхід у навчанні трактується вченими як тип організації педагогічного процесу, при якому навчальна діяльність будується на суб'єкт-суб'єктних відносинах, де учень є повноцінним учасником освітнього процесу [3].

Таким чином, головною метою особистісно-орієнтованого процесу навчання є розвиток індивідуальності студента. Такий процес навчання будується на основі вивчених педагогом природних особливостей, нахилів, здібностей студента. Виходячи із закономірностей педагогічного процесу, успішність реалізації особистісно-орієнтованого підходу передбачає створення умов для подальшої самореалізації та саморозвитку особистості студента.

У музичних професійних закладах, а саме музичних академіях, де першочергове завдання полягає у сформованості самосвідомості особистості майбутнього творця-виконавця, важливим джерелом його вирішення виявляється запровадження особистісно-орієнтованого підходу до навчального процесу.

У широкому сенсі якість означеного підходу, на думку І. Якиманської, залежить від злагодженої взаємодії щонайменше трьох умов: середовища, відносин і саме діяльності [5]. Погоджуючись із вченими, ми стверджуємо, що

виділені базові умови відтворюють «суб'єкт-суб'єктні» відносини в контексті навчальної ситуації. Виходячи з власного досвіду та враховуючи положення сучасних педагогів, ми стверджуємо, що виділені загальні умови розвитку особистості саме студента-музиканта в контексті особистісно-орієнтованої спрямованості навчання забезпечуються низкою більш детальних умов:

- контекстністю навчання, що полягає в інтеграції різних видів діяльності студентів (сольне виконання, акомпанування, ансамблева гра);
- організацією педагогічного процесу, який спрямований на художнє пізнання й творче перетворення оточуючого середовища;
- формуванням позитивної мотивації, створенням ситуації успіху в музично-виконавській діяльності;
- полілогічністю та діалогічністю учасників творчої взаємодії;
- організацією смислотворчості та обміну результатами сприйняття між учасниками художньої взаємодії;
- організацією рефлексивної діяльності, що спрямована на самоаналіз продуктів виконавчої діяльності та педагогічної взаємодії;
- можливістю вільно виражати свої думки й почуття у процесі педагогічно-творчого спілкування.

Виділені умови припускають побудову художньої взаємодії на основі технології співпраці, що, в свою чергу, на практиці створює атмосферу взаємодопомоги та взаємонавчання. З цього випливає ще одна специфіка музичної освіти – поєднання в одній особі наставника-музиканта і однодумця-помічника.

Найбільш важливою якістю викладача вищої школи вважається високий рівень розвитку інтелекту, що передбачає загальну ерудицію, розумові вміння і спеціальні знання. Однак, виходячи з того, що сьогодні метою музично-освітнього процесу стає не стільки передача викладачем готових знань, скільки засвоєння студентом певного способу мислення, що забезпечує отримання та виробництво нових умінь, ми виділяємо універсальну умову успішної реалізації особистісно-орієнтованого підходу в художньо-освітньому процесі: особистість студента-музиканта розвиває тільки особистість педагога, що розвивається. Позиції педагога – наставник, керівник, репетитор – надають оперативну і випадкову підтримку. Найчастіше такі взаємини призводять до розподілу навчання і розвитку і не можуть сприяти організації художнього діалогу студента-виконавця з музичним твором.

Таким чином, за умов пріоритету людської особистості в центрі системи освіти сьогодні спостерігається перехід до особистісно-орієнтованого підходу організації освітньо-педагогічного процесу, що передбачає різнобічний розвиток особистості, здатної реалізувати свій творчий і професійний потенціал в музично-виконавській діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / І. Д. Бех. Київ: Либідь, 2003. 280 с.

2. Михайлова Т. А. Личностно-ориентированный подход в развитии музыкальной культуры студентов педагогического колледжа // Сибирский педагогический журнал. 2011. № 5. URL: <https://cyberleninka.ru>.
3. Особистісно-орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: моногр. [В. Андрущенко, Н. Дівінська, Б. Корольов та ін.]; за заг. ред. В. Андрущенко, В. Лугового. Київ: Педагогічна думка, 2008. 256 с.
4. Подмазін С. Філософсько-теоретичні основи особистісно-орієнтованої освіти / Сергій Подмазін // Директор школи. 2013. № 4. С. 73-78.
5. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И. С. Якиманская. Москва: Сентябрь, 1996.

Резюме. Обґрунтовано сутнісний зміст особистісно-ціннісної спрямованості розвитку виконавської майстерності студентів, основними орієнтирами якої є: ставлення до професії, особистісне переживання пізнавальних цінностей, розвиток самосвідомості, реалізація внутрішнього потенціалу, самореалізація в професійній діяльності; визначено педагогічні умови розкриття особистості студента-музиканта.

Ключові слова: особистісно-орієнтований підхід, художня взаємодія, технологія співпраці, педагогічні умови, музично-виконавська діяльність.

Summary. The essential meaning of personality-value the direction of development of performing skills of students has been determined and grounded; the main guidelines of which are: the attitude to the profession, personal experience of cognitive values, the development of self-awareness, the implementation of internal capacity, self-realization in professional activities; the pedagogical conditions of the personality of the student-musician have been determined.

Key words: person-oriented approach, artistic interaction, technology of cooperation, pedagogical conditions, musical-performing activity.